

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET

CSALÁDI EGYÜTTÉLÉS

A kutatás dokumentációja

2003

Tartalom

Bevezetés.....	3
A minta.....	4
Az adatfelvétel főbb adatai.....	5
Az adatbázis súlyozása.....	8

Bevezetés

Az adatfelvételt a Szonda Ipsos Média-, Vélemény- és Piackutató Intézet végezte KSH Népeségtudományi Intézet megrendelésére. A megkérdezést az NKI által átadott személyi mintán végezték, 2000-ben elvált magyarországi felnőtt lakosok felkeresésével. Az induló minta 3998 főből állt és kizárólag 2000-ben elvált magyarországi felnőtt lakosokat tartalmazott. Az induló mintában 218 olyan elvált személy volt, akinek lakcíme pontosan megegyezett egy - a mintában szintén megtalálható - másik elvált személyével. Így a minta 3780 különböző felkeresendő címet tartalmazott.

A kiesett személyek helyett nem kerestek meg másokat. A végleges mintába végül 1784 fő került, akik közül – különböző okok miatt – 158 fő kiesett, így végül 1606 esetet tudtunk feldolgozni. A kiesés fő oka az volt, hogy a kérdezett nem vált el az adott időszakban.

Ez a kötet az adatfelvétel dokumentumait tartalmazza. Ismerteti a minta kiválasztását és az adatfelvétel főbb jellemzőit.

Az alapsorban megtalálhatók az SPSS file változóinak megoszlásai a technikai változók (sorszám, kérdező-azonosító, a kérdezés időpontja stb.) kivételével. A 35 értéknél többet tartalmazó változókról terjedelmi okokból csak összefoglaló statisztikákat közlünk.

A dokumentumkötet súlyozott adatokat tartalmaz. A file-ban 4 dimenziós (nem, korcsoport, iskolai végzettség, településtípus) egyéni súlyváltozó alapján súlyoztunk. A súlyozás menetéről részletesebb információk találhatók a kötet további részében.

A minta

Mintavételi terv

Az alapsokaság

A kutatás alapsokaságát azon magyarországi lakhellyel rendelkező személyek jelentik, akik a 2000. évben Magyarországon elváltak. Az alapsokaságba tehát nem tartoznak az ez évben külföldön elváltak (az ő személyüket és számukat nem ismerjük). A 2000. év 23 987 magyarországi válása 47 974 főt érintett, tehát ekkora a teljes alapsokaság.

A kitűzött cél, a kiválasztási arányok

A kitűzött cél legalább 2000 sikeres interjú elkészítése volt, úgy hogy ezen interjúk összessége lehetőleg minél pontosabban tükrözze az alapsokaság képét. Úgy döntöttünk a várható megíiusulásokat és megtagadásokat nem utólag pótoljuk, hanem a kiválasztott címeket már a mintavételnél előzetesen torzítjuk, úgy hogy azon csoportokhoz, ahol nagyobb arányú megtagadás várható, nagyobb címkiválasztási valószínűséget rendelünk. (ún. 'lemorzsolódós' minta) Azonban megfelelő előzetes, hasonló alapsokaságot vizsgáló kutatások híján csupán a településtípus szerinti megtagadásokra és megíiusulásokra mertünk becslést tenni.

Az arányok a következők:

- Az alapsokaság Budapesten élő 8727 tagjából a mintába került 931 fő 366 sikeres interjú reményében. (kiv. arány $\approx 0,107$)
- Az alapsokaság 100 000 fő feletti vidéki városokban élő 7018 tagjából a mintába került 641 fő 295 sikeres interjú reményében. (kiv. arány $\approx 0,091$)
- Az alapsokaság többi 31 879 tagjából a mintába került 2427 fő 1339 sikeres interjú reményében. (kiv. arány $\approx 0,076$)

A fenti számok megfelelnek a következő keretfeltételeknek:

- A feltételezés 2000 sikeres interjú elkészítése.
- A feltételezett sikeres interjúk eloszlása területi rétegek szerint megfelel az alapsokaságénak.
- Országos átlagban két név feltételezett egy sikeres interjúhoz.
- A nagyvárosi kiválasztási arány 120, a budapesti 140 %-a az egyéb vidékinek.

Az adatok forrása

A mintavételhez szükséges adatok forrása kettős volt: Az alapsokaság részletes adatait a KSH népmozgalmi adatgyűjtés keretében gyűjtött válasszal adatlapjainak lakhely információi szolgáltatták. Noha ezen adatlapok sok, meglehetősen részletesen információt tartalmaznak az elváltakról, a KSH nem rögzíti az elváltak nevét és konkrét címét. Ezután ezen adatokat már a BM KANYVH bocsátotta a rendelkezésünkre.

Az adatfelvétel főbb adatai

Általános adatok

Válaszadók száma	1784
<i>ebből: az 1. adatfelvételi hullámban</i>	<i>1436</i>
<i>ebből: a 2. adatfelvételi hullámban</i>	<i>185</i>
<i>ebből: a 3. adatfelvételi hullámban</i>	<i>163</i>
Települések száma	142
Instruktori körzetek száma	10
Kérdezők száma	268
Utómunkások száma	29

A kérdőív főbb adatai

Oldalak száma	56
Változók száma összesen*	621
Zárt kérdések száma	204
Nyitott kérdések száma	3
Táblázatos kérdések száma	32
Pozíciók száma	1030

**A kérdőívből származó és az adatfelvételi előzményekről tájékoztató változók együttvéve.*

A kérdezőkre vonatkozó legfontosabb adatok

	Átlag	Minimum	Maximum
nem javítható hiba	0,16	0	8
Interjúidő (perc)	56,93	10	115
Lekérdezett kérdőív (db)	6,66	1	29

Az átadott (kutatási eredményeket tartalmazó) adatfile-ban a legfontosabb demográfiai és minden kérdőívben előforduló állandó adatokat úgynevezett beszédes változónevekkel látták el (pl. KSH, TELTIP4 stb.). Az adatfile-ban néhány, a településekre vonatkozó demográfiai változó is megtalálható (KSH-régió, megye, településnagyság-kategória).

Az adatfelvétel három hullámban zajlott. Ennek oka az volt, hogy első adatfelvételi hullám a vártnál kevesebb sikeres interjút eredményezett, és szeretnénk volna elérni az eredetileg tervezett 2000 sikeres interjút, ezért az első hullámot követően többféle módszerrel próbáltuk meg növelni az elkészített interjúk számát.

1. adatfelvételi hullám:

Időtartama	2002.11.20-tól 2002.12.10-ig
Induló minta	3780 fő*
Minta-tulajdonságok	KSH NKI által átadott minta, amely 2000. évben elvált személyeket tartalmazott
Sikeres interjúk száma	1436 db

**a 218, azonos lakcímmel rendelkező párok közül csak az egyik szerepelt az induló mintában*

2. adatfelvételi hullám:

Időtartama	2003.01.06-tól 2003.01.21-ig
Induló minta	1039 fő

Minta-tulajdonságok	a 2. adatfelvételi hullámban kérdezték: - az 1. hullámban ideiglenesen távol lévőket - az 1. hullámban 3-szori megkereséssel el nem ért személyeket - azokat a személyeket, akikről az 1. hullámban kiderült, hogy elköltöztek a mintában szereplő címről, de a kérdező kiderítette új lakcímüket
Sikeres interjúk száma	185 db

3. adatfelvételi hullám:

Időtartama	2003.02.18-tól 2003.03.21-ig
Induló minta	711 fő
Minta-tulajdonságok	a 3. adatfelvételi hullámban kérdezték: Budapest 23 kerületében, valamint Eger, Győr, Gyula, Hort, Kaposvár, Oroszlány, Pécs, Sopron, Szeged, Tököl és Vác településeken az első két adatfelvételi hullámok során: - válaszmegtagadóként, - kérdésre alkalmatlanként - elköltözöttként - ideiglenesen távol lévőként - 3-szori megkeresést követően kiesett személyeket <i>Egyéb megjegyzés:</i> A válaszmegtagadók felkeresését az NKI válaszadás esetén (a kérdezettnek átadott) 1500 Ft értékű vásárlási utalvánnyal támogatta.
Sikeres interjúk száma	163 db

Az adatbázis súlyozása

Az adatbázis súlyozását az adatbázis tisztítását és az adott időszakban nem váltak kiszűrését követően 1606 esetre végeztük el.

Okok, célok

A súlyozás az a folyamat, amikor a kapott minta néhány kombinált eloszlását hozzáillesztjük az alapsokaság eloszlásaihoz. A súlyozásra akkor van szükség, ha az adatbázis és az alapsokaság eloszlásai között jelentős különbség figyelhető meg. Eme eltérések elsődleges oka (sok más kisebb jelentőségű ok mellett) a válaszmegtagadások és meghiúsulások nem véletlenszerű eloszlásában található meg.

Esetünkben a súlyozásra elsősorban a nemek mintabeli és alapsokaságbeli eloszlásának eltérése miatt volt szükség.

A súlyozás folyamata

Egy adatbázis súlyozásakor mindig kritikus kérdés, hogy az alapsokaságnak miféle olyan többdimenziós eloszlásai ismeretesek. Jelen esetben a helyzet szerencsésnek mondható mivel a KSH népmozgalmi adatbázisából lekérhetőek mindenféle többdimenziós eloszlásai az alapsokasági adatoknak.

Döntésünk értelmében végül egy igen egyszerű négydimenziós eloszlását (nem/2/, korcsoport/3/, iskolai végzettség/3/, váláskori település típusa/2/) a mintának illesztettük az alapsokasági eloszláshoz. Természetesen számolnunk kellett azzal, hogy súlyozó változók tekintetében változás következhetett be a 2000 és az adatfelvétel között. Nem, születési év, illetve iskolai végzettség változásával nem számoltunk, viszont a település tekintetében a kérdőívben megkérdeztük a váláskori települést is, így ki tudtuk szűrni a költözésből eredő esetleges torzításokat. Azon 65 esetben, amikor hiányzott ez az adat, azt a jelenlegi településsel imputáltuk. A több súlyváltozó esetén a hozzánk került nyers adatbázisban nem volt adathiány.

A következő táblázat röviden összefoglalja az alapsokaság és a minta súlyváltozók szerinti négydimenziós eloszlását.

nem	korcsoport	isk.végz.	település	esetszám	elvárt	adatbázis	súly
-----	------------	-----------	-----------	----------	--------	-----------	------

férfi	fiatal	alapfokú	Budapest	571	19,11506	10	1,911506	
			vidék	4148	138,8604	87	1,596096	
		érettségi	Budapest	331	11,08071	12	0,923393	
			vidék	1207	40,40609	49	0,824614	
		felsőfokú	Budapest	147	4,921041	6	0,820173	
			vidék	327	10,9468	12	0,912234	
	középkorú	alapfokú	Budapest	641	21,45841	8	2,682302	
			vidék	4025	134,7428	110	1,224934	
		érettségi	Budapest	438	14,66269	11	1,332972	
			vidék	1480	49,54517	41	1,208419	
		felsőfokú	Budapest	313	10,47813	7	1,496876	
			vidék	696	23,29962	23	1,013027	
	idős	alapfokú	Budapest	823	27,55113	16	1,721946	
			vidék	4717	157,9085	117	1,349645	
		érettségi	Budapest	628	21,02322	13	1,617171	
			vidék	1815	60,75979	47	1,292761	
		felsőfokú	Budapest	601	20,11936	20	1,005968	
			vidék	1079	36,12111	36	1,003364	
	nő	fiatal	alapfokú	Budapest	613	20,52107	17	1,207122
				vidék	4601	154,0252	165	0,933486
			érettségi	Budapest	676	22,63009	23	0,983917
				vidék	2675	89,54955	121	0,740079
			felsőfokú	Budapest	260	8,703881	16	0,543993
				vidék	675	22,59661	32	0,706144
középkorú		alapfokú	Budapest	399	13,35711	6	2,226185	
			vidék	2975	99,59249	104	0,95762	
		érettségi	Budapest	592	19,81807	29	0,683382	
			vidék	1935	64,77696	89	0,727831	
		felsőfokú	Budapest	338	11,31505	21	0,538812	
			vidék	863	28,89019	57	0,506845	
idős		alapfokú	Budapest	503	16,83866	14	1,202762	
			vidék	2961	99,12382	112	0,885034	
		érettségi	Budapest	710	23,76829	34	0,699067	
			vidék	1946	65,1452	86	0,757502	
		felsőfokú	Budapest	434	14,52879	24	0,605366	
			vidék	831	27,81894	31	0,897385	
Össz.				47974	1606	1606		

A kérdőív alapmegoszlásai